

Kan medierna styra vårdpolitiken?

Bo Hagström. **Svensk sjukvård i och under press. Pressens rapportering om svensk hälso- och sjukvård.** 165 sidor. Lund: Studentlitteratur, 2002. ISBN 91-44-04080-6.

Recensent: Ragnar Levi, medicinsk redaktör, Stockholm

II Makt är inte bara direkt beslutanderätt. Makt kan också vara privilegiet att avgöra vilka frågor som över huvud taget förs upp till diskussion – att bestämma dagordningen. Den som formulerar problemen och beskriver konsekvenserna av fattade beslut kan besitta en betydande makt utan att själv vara beslutsfattare.

Ur det perspektivet kan massmedierna ha en avsevärd makt även när det gäller vården. Genom att välja vilka frågor som rapporteras, och vinkla eller polarisera åsikter, kan de – avsiktligt eller oavsiktligt – påverka allmänhetens och beslutsfattarens dagordning.

Pressens roll i landstingspolitiken

Hur ser massmediernas makt ut på vårdens område? Vilka frågor väljer de att belysa, hur ser rapporteringen ut, och vilken roll spelar detta för landstingspolitiken?

Statsvetaren Bo Hagström, docent vid Arbetslivsinstitutet Syd, har i boken »Svensk sjukvård i och under press« (Studentlitteratur 2002) undersökt dagspressens inflytande på landstingspolitiken.

Medierna skapar reaktionshysteri

Redan titeln ger en antydning om en av författarens utgångspunkter: vårdens beslutsfattare har blivit fångar i ett spel, där olika aktörer pressas att ständigt reagera på varandras massmediala framträdanden. Medierna inbjuder den ena parten i en potentiell eller reell konflikt att ge sin version av en situation. Utspelet skapar en obalans så länge det får stå oemotsagt. Motparten tvingas till ett svar i form av korrigering, kritik eller försvar. Detta

spel har ibland kallats en reaktionstyran som antas påverka politiken.

Analys av dagspressartiklar

Ett huvudbudskap i boken är att detta spel, i kombination med de journalistiska krav som medierna ställer på nyhetsstoffet, missgynnar bevakningen av långsiktiga, ideologiskt präglade sjukvårdsfrågor. I stället riktar medierna sitt strålkastarljus mot medicinska nyheter.

Författaren finner stöd för detta i sin analys av inte mindre än 5 440 tidningsartiklar om hälsa och sjukvård. Artiklarna (som även innefattar ledare, debattartiklar och notiser) publicerades första halvåret 1989 i tolv dagstidningar i sex landstingskommuner. Samtliga berör olika aspekter av hälso- och sjukvård – medicin, sjukvårdspolitik, personalfrågor, ekonomi, organisation osv. Dessutom redovisas kortfattat 30–40 djupintervjuer (det exakta antalet anges inte) med politiker, tjänstemän och kliniska verksamhetschefer.

Svåröverskådlig redovisning

Boken angriper ett viktigt och metodologiskt komplicerat forskningsområde ur ett hälsopolitiskt perspektiv. Även om det är något oklart vilka boken är skriven för innehåller den intressanta resonemang om massmedier och opinionsbildning. Bo Hagström beskriver sjukvårdsjournalistikens form och innehåll med hjälp av ett omfattande tidningsmaterial. Han ställer angelägna – men svåra – frågor om mediernas roll.

Just på grund av frågornas komplexitet skulle dagspresstudien ha vunnit på en större metodologisk skärpa och bättre precision i redovisningen. Till exempel formulerar författaren tio hypoteser som han avser att pröva empiriskt. Men flera av dem är så bristfälligt preciserade eller så svåra att pröva att de varken kan bekräftas eller förkastas i den analys som följer. Några gäller »medierna« i allmänhet – trots att varken radio, TV, kvällstidningar eller webben ingår i det undersökta materialet. Resultatredovisningen är tryffrad med tolkningar, värderingar och spekulationer, vilket gör redovisningen svåröverskådlig. Det är också oklart hur kategoriseringen av materialet har gått till och enligt vilka kriterier.

Aktuella frågor obesvarade

Vidare noterar författaren själv det faktum att artikelmaterial samlades 1989 och därmed »kan tyckas aningen föråldrat«. Det är säkert ingen överdrift. Ändå tar författaren ganska lätt på problemet. Med tanke på de dramatiska förändringar som såväl vården som mediemarknaden har genomgått under de 13 år som har gått sedan artiklarna publicerades

kan det nog inte uteslutas att även samspelet mellan press och politik kan ha påverkats. Har till exempel 1990-talets besparingar i vården haft någon betydelse för sjukvårdsjournalistikens inriktning? Har vårdköernas längd eller reformer som ÄDEL påverkat agendan? Vilken roll spelar det allmänna konjunkturläget för rapportering om vårdresurser och finansiering? Blir ideologiskt präglade vårdfrågor mer framträdande när det är valår?

Stimulerande läsning

Trots att boken lämnar många frågor obesvarade erbjuder den ändå bitvis stimulerande läsning för den som är intresserad av samspelet mellan medier och vårdpolitik. Författarens beskrivning av en i många fall passiv hälso- och sjukvårdsjournalistik, som förlitar sig på de institutionaliserade källorna, torde gälla än i dag när många redaktioner saknar fackreportrar på hälso- och sjukvårdens område.

Bokens kanske tydligaste förtjänst är att den formulerar viktiga frågor om mediernas inverkan på den politiska debatten och beslutsprocessen.

Den första läroboken i försäkringsmedicin

Bengt Järvholm, Christer Olofsson, red. **Försäkringsmedicin.** 273 sidor. Lund: Studentlitteratur, 2002. ISBN 91-44-02155-0.

Recensent: Olof Edhag, professor, Stockholm.

II På 270 sidor lyckas författarna på ett imponerande sätt täcka upp de väsentligaste aspekterna inom ett mycket brett område med ett komplicerat regelverk.

Fallbeskrivningar och fakta

Varje kapitel är föredömligt kort och överskådligt. Korta fallbeskrivningar som illustrerar problem man som kliniskt verksam läkare möter då man kon-